

Ноември - Декември 2004

Пристигайки в Куала Лумпур очаквах да видя страна подобна на Индонезия. Все пак малайците говорят на език изключително близък до индонезийския и споделят една и съща религия. Малайският полуостров е само на стотина километра от Суматра, а султанатите Саба и Саравак на хиляди километри граничат с Калимантан - индонезийската част на остров Борнео. Учудих се, когато видях толкова много старци, толкова пълни жени и мъже, толкова хора с очила и толкова зъби в устата им. Малайците всъщност са само най-голямата част от 20 милионното население на страната, освен тях тук са разселени няколко милиона китайци по собствена воля и милион индийци според повелите на Албиона. Английският е език, разпространен навсякъде, но хората, като цяло не са особено бърбиви и излъчват едно хладно достойнство, нетипично за страните до екватора. "Хелоу мистър" викат единствено децата по селата, а градските им връстници с коси и дънки в модерни цветове не се отделят от мобифоните си. Куала Лумпур ме посрещна с проливен дъжд, нивото на реките Гомбак и Кланг, които се сливат в столицата, само за няколко дни се вдигна почти с 2 метра, а тинестият цвят на водите им оправда името на града - "мътно събиране на реки". Градът напомня на Metropolis от едноименния филм на Fritz Lang (използван и за клип на Queen) и сякаш е строен на десетки нива - две модерни линии на метрото пресичат под и над земята, заедно с огромните широки магистралаи и влаковете, заедно с монорейла, вдигнат на колони и пълзящ като змия между небостъргачи и лъскави супермаркети, а някъде в ниското почти се скриват старите колониални сгради на Султан Абдул Самад, красивата полузабравена гара и джамията Джамек. Два исполина доминират пейзажа и това са телевизионната кула Менара (минаре или изгледна точка) и небостъргачите на Петронас, които с години бяха най-високите в света, като символ на една галопираща икономика. Входът за тях е безплатен, но туристите се качват само на 170 метра над земята до мост, свързващ двете кули, където времето за снимки и възклицания е ограничено на 10 минути. Явно всичко в Малайзия трябва да е "най", така че в центъра на града на площад Мердека (независимост) е и най-високият пилон на света, където от 1957 година гордо се вее малайското знаме. Десетки са и музеите в Куала Лумпур, в повечето от тях липсват уникални експонати, но всички са построени майсторски, с много вкус и изящни детайли, даващи добра представа за етносите на страната, флора, фауна, оръжия, мореплаване... или историята на малайската полиция. Безкрайни са парковете на столицата, поместили градини с орхидеи, хибискус, пеперуди и птици, между китни езера, до които се стига по лъскави, чисти алеи, криволичещи между грижливо подрязани дръвчета. Всичко това си е една прекрасна реклама на страната, която струва милиони и новините почти всеки ден започваха с досадни съобщения за рушвети и финансови скандали... но поне в Куала Лумпур корупцията бе родила нещо красиво и приятно за окото.

За контраст на всичко дотук, хотелите в Куала Лумпур са два пъти по-скъпи и два пъти по-мръсни от индонезийските, така че когато след час намирам хотел предлагаш мръсотия само на евтини цени, оставам доволен. В магазин пред входа, с дни наред, черупки от яйца връха във вода по рецепта от традиционната китайска медицина, а кварталът се наричаше Chinatown. По улиците висяха свински бутове, търсейки място за спане се отзовах в публичен дом, утрото ухаеше с тежкия мирис на тлъста супа, а в съседна кръчма вече се бяха разположили индийци и китайци, вдигащи наздравници с арак за дружбата между народите - все нетипични неща за център на столица на мюсюлманска държава. Въпреки това столицата е идеално място за отмора, пазар и почивка на изгладнелите пътници. Когато не вали, времето е приятно, температурата целогодишно се колебае между 23 и 32 градуса, а местните вестници рекламират новогодишни почивки в Европа или Северна Америка с вълшебните думички "зима" и "сняг". Решавам да посетя каменните пещери (Batu Caves), които са близо до града на последната спирка на градски рейс. Няколко зали, приютили хиндуистки храмове се издигат на 289 стъпала над паркинг, пълен с автобуси, коли и таксита. Тълпи от сиви,

озъбени маймуни се движат между вярващите и туристите, събирайки нагло храна и кокосови орехи. На върха на хълма се отваря голяма церемониална зала с място за няколко хиляди души, а по нататък следва още една зала без покрив, наподобяваща масивна дупка в скала, обрасла със зеленина. Жалко, че всички табели са на санскритски, но гледката и без дълбок смисъл си остава така величествена както и през последните 120 милиона години. Дано тълпите с хора не се окажат по-пагубни за пещерите от ударите на времето.

Малайзия е страна със сравнително кратка история. Името и се споменава за пръв път по китайските хроники и въпреки будизма, от тези времена за нея почти липсват други писмени документи. Търговията просперира също с индийци и араби, впоследствие страната се ислямизира и първият малайски султанат, създаден от преселници от Ява и Аче през ранния 15 век, просъществува в град Мелака до идването на португалците през 1511. Безпомощен, султанът се отдръпва към сегашните провинции Джохор и Паханг, но само след 100ина години португалците също са безпомощни срещу холандците, които след още 100ина години отстъпват територията на англичаните. Английската East India Company заменя холандската Vereenigde Oost-Indische Compagnie и на остров Пенанг през 1780 година се подписва договор (за сътрудничество и взаимопомощ) между Албиона и местния султан. Има години, в които износът на опиум само от Бомбай заприходява повече в кралската хазна от експортите на всички великобритански пристанища заедно, така че на англичаните е нужна опорна точка между Индия и Китай. Един от параграфите на споразумението от Пенанг фиксира неограничената им търговия с опиум, а в замяна кореняците са признати за полупълноправни поданици на кралството. В трите последни години от втората световна война, пореден окупатор е японската армия - след дълъг и бърз щурм през джунглата тя се появява на вратите на Сингапур, а англичаните се оказват подготвени само да изгорят мостовете си... и да избягат. Но японският лозунг - "Азия на азиатците" - не бива разбран от малайците, а и окупацията свършва малко след бомбите в Хирошима и Нагазаки. Създава се обединена малайска федерация (подчинена на короната) и се започва една продължителна комунистическа диверсия (през годините 1948 -1960). Обявено е военно положение, вземат се строги мерки, много селяни са презаселени по места, където позициите на СРМ (малайската комунистическа партия) са слаби, издават се нови лични карти и т.н., докато не се охлади китайското влияние в района и подривната дейност по мини, ж.п. възли, автобуси, английски наместници и бизнесмени не спре окончателно. Междувременно на 31 август 1957 след дълги шествия по цялата страна, на площад Мердека в Куала Лумпур е обявена независимост, а ликовете на Мат Сале, Росли Доби и Ток Джунгут, дали живота си на една страна с десетки окупатори, висят по музеите. Сега султанатите в Малайзия са 13 плюс столицата, която има отделен статут, а султаните на 9 от тях (без Мелака, Пенанг, Куала Лумпур, Саба и Саравак) се редуват за по 5 години на руля на Малайзия.

Джохор Бару - модерен град с много китайски заселници - е столицата на едноименния султанат, на 300 км на юг от Куала Лумпур и няколко километра северно от Сингапур. Намирам стая на втория етаж на магазин за мобифони и не мога да разбера дали стаята се намира в хотел или частен дом. Мебелировката се състои от две рокозки на земята, а стените са от шперплат, който не стига до тавана, така че се чувствам като на гости на многолюдно малайско семейство. Типични са сградите със широки витрини и магазини на първия етаж, а някъде до тях, почти скрити, тесни стълби поемат нагоре. Не е чудно, ако до рецепцията на хотел се стига като минеш през сладкарница, ресторант и интернет кафе, разхвърляни из същото тясно помещение, в чието дъно стълби водят до твоята стая с размерите на кучешка колиба. А на улицата животът прелива - един си масажира краката между сергии с VCDта, друг прави шоу със змии и рекламира традиционни лекарства, а трети познава числата от утрешната лотария и ги продава в навалицата пред бюрата за залагания.

Минавам границата със Сингапур, чиято малка територия обхваща няколко острова, отцепени от Малайзия чрез тесен морски пролив с ширината на Босфора, по който минават само бързи, патрулни катери. Сингапур е така богато застроен, че квадратурата на офисите и магазините сигурно е по-голяма от общата площ на страната, заселена предимно от китайци, малко индийски и бенгалски емигранти и още по-малко западни специалисти по борсови трансакции и фалит на 200 годишни банки. Малко са градовете, които могат да се сравнят със Сингапур, но бетонът и небостъргачите, широките магистрали, климатизираните подлези и кристалната чистота оставят горчивия привкус на болнична стерилност и нечовешки ред. Дъвките са забранени, за дрога махат глави, а глобите за хвърлен фас също са убийствени. По автобусите има телевизори, по магазините има безплатни компютри, с които може да провериш разписанието и тарифата на транспорта, да купиш билет за мюзикъл или да си платиш глобата. Консуматорството е главозамайващо и някои даже правят пари от ресторанти и дискотеки, където хвърляш боклука "свободно" и директно на пода. Реших да разгледам пристанището на Harbour Front, но единствената гледка бе от паркинг на осмия етаж, от Faber park също трябваше да има гледка, но до там се стигаше най-вече с лифт, така че на третия ден цялото това безсмислие заприлича на безкраен магазин с табели, половината от които поясняват какво може и какво не може да се прави, а другата половина - къде да пхнеш кредитната си карта. Много хора ще доживеят доволни старините си в Сингапур, но градът-държава за мен си остава само едно хубаво място да намериш изгоден самолетен билет, да си оправиш зъбите и да се възползваш от удобствата на цивилизацията преди да поемеш отново към дивото.

По пътя към Мерсинг, на източното малайско крайбрежие, прекъсвам пътуването си при водопад, наречен Ломбонг. Подобно на Индонезия очаквах да видя много природа, високи скали и деца, пикаещи под водопада, като единствена атракция, но учуден стигам до паркинг с автомобили, таксите и дървена кабина, където плащам вход. Напред се виждат няколко ниски хотела и бунгала, срещу водопада има конферентна зала с огромни прозорци, наоколо са типичните сергии и магазини за сувенири, подредени в шпалир около пътеката, а под водопада има купища боклуци, завити в пликчета или направо изсипани на земята. Спирам се пред широко място за пикник, където обядват китайците, а в локвите наоколо се къпят навалици от индийци. Няма да се учудя ако след 5-6 години тук се появи игрище за голф и хотел на 10 етажа, засенчен от друга по-висока сграда. Островите около Мерсинг (най-известен, от които е Пулау Тиоман) се оказаха подобно разработени - корабът до там и обратно струва 10 долара, а цените на хотели и транспорт също са надуты. Другата атракция - националният парк Ендау Ромпин, се оказа още по-скъп и още по-недостъпен с обществен транспорт, така че се отказах от всичките си планове за района. Малайзия определено е тръгнала по сингапурския път и природата на места е обърната в консуматив - острови на килограм, водопади на метър, с казино и хотел за гарнитура - стоки като зад витрина, с цени, рабат и вързани панделки.

Свършва рамадана (Аидулфитр на арабски и Хари Рая на малайски) и единствените магазини, които работят са китайските. Но даже и в делничен ден китайците са най-предприемчиви и неуморни - неслучайно цели сектори в икономиките на югоизточна Азия са вече в техни ръце. Разглеждам Мерсинг - поради отлива, мръсният плаж е изнесен на стотина метра навътре в морето, наблизо е миниатюрен и смешен амфитеатър - една от малкото атракции на градчето, на близък хълм от далеч се вижда красива зелена джамия, а на връщане от нея почти на шосето виждам гущер, приличащ на варан, дълъг може би 2 метра, от семейството на мониторите. В първия момент машинално помислих - каква хубава статуя са направили хората - но след 2 секунди съобразих, че гущерът бе жив и малко след това той троваво изчезна към джунглата. До него остана друг еднометров гущер, по който се прескачаха мухи. Може би мирисът на разлагащо се месо бе повикал големия канибал при трупа на малкия канибал. Следобед разменям няколко думи с рибарите, които си почиват за края на

рамадана, а вечерта пийвам по няколко бири с тамилски гастарбайтери, които празнуват Диипавали - хиндуският празник на светлината завърши с пълно затъмнение в главата на един от тях. На другата сутрин напускам Мерсинг с автобус, пътниците се качват и слизат през 100 метра, но вътре постоянно има около 100 души, минаваме така около 100 км и чувам към 55 малайски песни. 50 от тях са за Хари Рая, а другите 5 за Аидулфитр. Ислямът в Малайзия определено е по-строг от индонезийския и почти няма незабрадени мюсюлманки, но ми се струва, че тази широко разпространена религия тук масово се полира от медиите и сякаш бавно се поглъща от пипалата на всемогъщото консуматорство.

Куантан е столицата на Паханг, а Паханг, по територия, е най-големият султанат в Малайзия, разположен от източното крайбрежие (на Южнокитайско море) почти до Куала Лумпур. Градът е чист, пазарите са покрити с плочки, над малките постройки се извисяват няколко многоетажни megamall-а, побрали кина, игрални зали, боулинг, интернет кафета, и стотици магазини за дрехи, електроника, книги, бижутерия, текстил и т.н. Лъскави асансьори прорязват огромни светли зали, широки стълбища се заплитат около ресторанти и кафенета и може би само в югоизточна Азия архитектите на търговски комплекси си позволяват такова разточителство на квадратни метри, мрамор и гранит. Под външния блясък нещата изглеждат малко по-земно и охраната на всички златарски магазини е с пушка или помпа в ръката си. Решавам да посетя още един водопад на 30 км от Куантан. Стопът в Малайзия върви учудващо добре и минавам само 3 км пеша, пристигайки на паркинг и дървена кабина, където плащам вход. Тук (още) няма хотел, но под водопада отново са басейни с деца, магазинчета със сувенири и купища боклуци, които на снимките остават извън кадър. Изобщо - видял ли си един малайски водопад, си видял всичките - но хората обикновено сядат да похапнат най-много на 20 метра от пътеката, така че ако продължиш настрани или поемеш нагоре, неминуемо стигаш до там, където единствен господар си остава природата. Някъде долу местните бръмчат с автомобилите си, някъде наоколо местните строят казина по върховете и се качват до тях с лифтове, някъде там местните с джипове отиват до паркинг, за да закусят триъгълни сандвичи, да изпият чаша чай или да седнат пред неизбежен KFC/McDonalds. Местните не обичат да ходят пеша и това е напълно разбираемо. Страната, която е само на 2 генерации от нищетата, колониализма и робския труд днес черпи с пълни шепи от рога на изобилието. Продължавам към Сунгай Лембинг и най-учудващо ме взима на стоп малайско семейство с джип и 5 деца. Те също са поели натам, а Сунгай Лембинг е най-голямата подземна мина за калай, дълбока 600 метра, минала през китайски и английски ръце, но запустяла след спад в цените на калая през 1986 година. Хиляди желяза, отпадъци и скелета стърчат като следвоенен пейзаж на края на селото, шахтите са отдавна затрупани, а до тях има малък скучен музей. Следващата спирка е Гоа Чара - пещера в единствения голям масив наоколо (виждащ се на километри от шосето), останал от времена, когато пра-прадедите ни с перки на гърба са правели първи стъпки по мокрия пясък. Около масива са подредени обширни плантации с маслодайни палми, а тесен път криволичи покрай тях, преди да свърши пред колиби на будистки монаси. По стъпалата нагоре, в голяма осветена галерия има 10ина малки храма, безброй цвърчащи прилепи и голям полегнал (и усмихнат) Буда. На някои места капе от тавана и там монасите събират питейна вода. Масивът е от гранит и пясъчник, висок може би 300 метра и обрасъл с буйна растителност, в която закачливо се полъшват маймуните.

Най-известният планински курорт на Малайзия - Cameron Highlands - също се намира в Паханг и от магистралата шосето стръмно поема нагоре. След час подминавам водопад със задължителен паркинг, магазин и отпадъци, а малко след него от дясно на рейса остава огромен язовир. И от двете страни на пътя се проточват безкрайни чаени плантации, но покрай тях е отрупано с багери, самосвали и валяци, които механично пригласят на песента на джунглата и създават странен пейзаж. Намирам се на 1500 метра височина и климатът за пръв път е умерен, с температури към 20

градуса. Курортното селище Тана Рата прелива от хотели и туристи, но повечето от тях явно само почиват по стаите си, тъй като пътеките из джунглата са почти безлюдни. Пътеките са около 20 - някои стръмни и глинести, на места с възета през коренища и паднали дървета, водят към върхове без панорамен изглед (поради буйната растителност), а други обикалят по равното, през малки реки и водопади. Бях чел, че в малайската джунгла на 1 км² се срещат повече видове животни и растителност отколкото примерно в цяла Англия и сякаш за доказателство през борове, виторасли кипариси и араукарии се понася песента на непознати птици. За пръв път виждам евкалипти с кора, която събира водата като гъба над меката сърцевина, а насекомите, въпреки че липсват комари, би трябвало да са безброй. Импровизирайки поемам по пътека през градини с камелии, която бавно се стеснява и губи из дървета, папрат и храсти, но картите на местността рекламират "тесен контакт с джунглата", така че спокоен продължавам напред. Накрая "пътеката" свършва с вертикални три метра надолу, които почти ме изхвърлят в задния двор на сикхски храм, разположен близо до пътя. Влизам вътре след като свалям обувки и измивам краката си. Не се налага да вържа тюрбан на главата, тъй като нося шапка. В сикхските храмове липсва онази разточителност и помпозност, така характерна за черквите и джамиите, въпреки че младата 500 годишна религия е смесица между ислям и хиндуизъм. 90% от сикхите се казват г-н Синг (лъв), а повечето от тях вярват в Сет Нам - Бога на Истината. Те не стрижат коси и бради, а тюрбанът, покриващ главата е свещен, въпреки че при сикхите като цяло ритуалите са заклеимени и липсват свещеници. Тяхна Мека е златният храм в Амритсар (Индия - до пакистанската граница), а навсякъде около храма на знамена и табели се вижда сикхската "Кханда" - знак с двуострата сабя на знанието между две други заоблени саби. Потеглям към чаените плантации, а наоколо се виждат насаждения с домати, зеле, лук и люти чушки. Плантацията са разпростряни на ниски хълмчета, а чаят е малък храст с тъмно зелени маслени листа (подобни на кафените), така че отдалеч, плантацията с характерните тесни пътеки между храстите наподобяват гънките на огромен зелен мозък.

Продължавам на север към Тайпинг - малък китайски град в султаната Перак, а както помня от Chinatown, китайските градове се разпознават по свинското, ракията и проститутките. Всеки втори хотел в Тайпинг е бордей, а пред вратите на стаите, пълнички, позастаряващи жени с комбинезони и шарени дантели, сякаш излезнали от архаичен каубойски филм, се усмихват ласкаво на клиентите. Само на 1 км от града започват обширни, пъстри градини с беседки и езера, заливащи стогодишните, отдавна забравени калаени мини. В езерата плуват декоративни риби, а по мостчетата, китайци скришом хвърлят кукички със скариди и вадят (предполагам не особено вкусни) бразилски риби с петна като втори чифт очи на опашката. Наблизо се намира и зоопарк на огромна площ, в който наред с животните зад клетки, се виждат половинметрови гущери монитор и маймуни-пришълци. Нахраниш ли ги един път, маймуните стават нагли, показват зъбите си, залепват се за теб, дърпат раницата ти и изчезват само като вдигнеш тояга в ръката си. Близо до Тайпинг се намира градчето Куала Кангсар, в което на хълм е полегнала най-красивата джамия в Малайзия - почти стогодишната Убудиа с множество златни куполи наподобява православна черква... но само ако махнеш минаретата, а до джамията, на друг хълм в гората е лятната резиденция на султана на Перак, също с величествени златни кубета, която е отворена за всички... поканени от султана.

Усещам тримесечна умора в кокалите си, а и първата половина на Декември е идеално време за плаж на западното крайбрежие. Пристигам в Лумут, откъдето хващам кораб за Пулау Пангкор - остров между Индонезия и Малайзия. Пишейки тези редове след 26.12.2004 и след хилядите жертви на Индийския океан, си припомням, как на Пангкор бях особено доволен, че се намирам точно там, тъй като по онова време части от северна Малайзия и Паханг се оказаха откъснати от света поради наводнения с десетки удавени и десет хиляди евакуирани. Сега се радвам, че пак съм някъде далеч, но не мога да предсказвам бъдещето, дори по свински черен дроб, така

че си оставам само с надеждата, да не срещам мечка в гората. Смятам, че Пангкор сигурно се е разминал без жертви (ударната вълна, поради теснините на Малакския провлак, не е била така силна както в Тайланд, Шри Ланка, Индия или Индонезия, а на 500 метра в морето, точно пред селото, където отседнах, има два необитаеми острова, които надявам се са поели и смекчили удара). Само със сарказъм се сещам как по телевизор на кораба, като реклама на острова, вървяха кървави сценки от Jurassic park III, които днес биха били само невинна приказка на фона на документалните кадри от CNN и BBC. След първите новини за бедствието изникват спомени - малайци се возят на моторница, на джет и на банан - гмуркат се със шнорхел и спасителни жилетки (повечето от тях не умеят да плуват) - спомням си морската вода позеленяла от планктон, който се лепи по кожа и бански - по острова пеят "смеещи се птици" с жълти клюнове и жълти петна около очите, които говорят като папагал (но със затворен клюн), а във водата се виждат странни, черни, морски животни (подобни на дебели змиорки), които не се движат и са полепени по скали и пясък - рибарски лодки пускат следобедни мрежи в морето, а моряци тропат по водата, за да повикат рибите - по покривите на бунгалата се перчат суетно черни, големи птици с бял клюн, извит като на тукан и рог над него. И гледайки отнесено телевизора, спомените се завихрят заедно в мътна, кална буря, която като водопад се изсипва върху спокойния бряг на тропически остров.

Ипо е столицата на провинция Перак (малайски - сребро) и градът на милионерите. Разраснал се като център на калаения добив преди 100 години, през него десетки перпендикулярни улици пресичат реката Кинта. А Ипо също е името на голямо дърво с отровни сокове, които навремето туземците натърквали по стрелите си. До Ипо виждам и каучукови дървета, с бяла кора, обрасла с мъх и лишеи. Листата им наподобяват фикус, а спираловидно по кората е нарязан канал, под който виси канче, вързано с тел за ствола. В него капе каучук, с бял цвят и миризма на яйца и стар латекс. Наблизо е Сам По Тонг - комплекс от пещери с будистки храмове. Входът им е отрупан със статуи на животни, които символизират пари, щастие или здраве, а под статуите има панички, които местните целят със стотинки (сенове). Храмовете са във величествени пещери с огромни сводове, гигантски сталактити и сталагмити. Монасите са изсекли в скалата безкрайни стълби, които водят до най-високата точка, почти на върха на хълма, но гледката наоколо е загрозена от сиви фабрики. В градините пред храмовете има басейни с шарени риби и басейн със стотици костенурки (символ на дълголетието), но до тях има табели със задраскана въдица, а повечето от бонзаите из градините за по-сигурно са хванати с вериги и катинари по скоби на земята. Перак Тонг (китайски - пещера) е друг будистки храм на високо, от който се виждат околностите на града, заобиколен почти отвсякъде с планини, а в будистките храмове цари атмосфера, нетипична за други религиозни сгради - хора пълнят туби с вода или въртят въртележки, за да познаят числата от лотарията, до статуите на Буда продават чай и закуски, а наоколо има табла с вестници, разхвърляни са керемиди и дървен материал и изобщо липсва онова сакрално настроение на черквата или джамията. Китайците се молят, кланящи се по 3 пъти с димящи пръчки пред Буда, а някои са купили толкова пръчки, че не може да ги държат в ръка, така че ги поставят в широка кутия, тракаща като кречетало докато се кланят. През това време други пресичат между молещите се и Буда, а трети се смеят и бърбят весело и шумно като на пазар.

Подобно на Ипо, Мелака също е град на река (Мелака) с име на дърво (Мелака). Точно тук преселници от Ява и Аче вдигат първия малайски султанат, просъществувал до идването на португалците. Мелака е културният център на Малайзия и десетки музеи с вход (нещо нетипично за страната) събират пари от туристите, скитащи около стратегическата крепост на хълма Свети Павел, минавала през много ръце на разни завоеватели. Най-старата малайска джамия също се намира в Мелака, както и най-старият китайски храм (в Малайзия), чиято главна зала е побрала по един "олтар" на Буда, Конфуций и Лао Дзъ. Но наред с тях има и атракции, които липсват по пътеводителите. Почти изгубил се, на края на града, срещнах весело старче с бирено

коремче, което седеше на припек пред малка къща. Еднометровата ѝ ограда бе изцяло от бирени бутилки, а малко настрани в двора, пак само от бирени бутилки бе вдигнат храм на Буда. Старчето ме упъти и сподели, че храмът е малък и може видимо да се разшири само за три месеца, а през зеленикавите стъкла отвътре сияеше лицето на Буда, застинало във вечна безгрижна усмивка.